

بحران‌های سرمایه جهانی

شرق: کتاب «سقوط اقتصادی ۲۰۰۸» مجموعه‌ای است که به روند جهانی شدن اقتصاد سیاسی کشورهای جهان در طول چند دهه و تبعات و نتایج آن پرداخته است. همان‌طور که در عنوان کتاب هم دیده می‌شود، نویسنده این اثر با تمرکز بر بحران اقتصادی سال ۲۰۰۸ به سرمایه جهانی و بحران‌های پی‌درپی آن توجه کرده است؛ بحرانی که به افزایش نرخ بی‌کاری، کاهش رشد اقتصادی و ناپایداری مالی در بسیاری از کشورهای جهان منجر شد. آدام توز در کتابش، ضمن یادآوری دوران رکود بزرگ دهه ۱۹۳۰، تحولات مالی و پولی جهان غرب بعد از جنگ جهانی دوم، تشکیل بازار مشترک و اتحادیه اروپا و فروپاشی بلوک شرق، با نگاهی تفصیلی به زمینه‌های ایجاد بحران مالی- اقتصادی ۲۰۰۸ و سیر تکوین و اشکال بروز و روبرویی با آن در جهان غرب، اروپای شرقی، روسیه و جمهوری‌های شوروی سابق، چین و اقتصادهای نوظهور در طی ۱۰ سال تا اوایل سال ۲۰۱۸ می‌پردازد. در این

کتاب تنش‌های اقتصادی و سیاسی درون کشورها و میان کشورها و همچنین ملاحظات جغرافیای سیاسی و جغرافیای اقتصادی پدیدآمده در جهانی با گرایش قوی به سوی چندقطبی شدن، بررسی می‌شود. کتاب «سقوط اقتصادی ۲۰۰۸» یک دهه پس از بحران نوشته شد و در سال ۲۰۱۸ به چاپ رسید و برخی منتقدان معتقدند که این یکی از جامع‌ترین بررسی‌هایی است که درباره بحران سال ۲۰۰۸ صورت گرفته است. توز با پی‌گرفتن فرایندهای طولانی‌مدت نشان داده که حوادثی که امروز بروز می‌کنند، ریشه‌های عمیق در گذشته دارند و تصمیمات و اقدامات پیشین در آینده تبعاتی جهانی به همراه می‌آورند. او در کتاب «سقوط اقتصادی ۲۰۰۸» ابعاد چندگانه بحران اقتصادی را نشان داده و تحلیلی قانع‌کننده که همراه با تاریخچه‌ای از جزئیات اقتصادی و سیاسی است، به دست داده است. کتاب مقدمه‌ای با عنوان «نخستین بحران در عصری جهانی» دارد و به جز این، دارای چهار بخش با این عناوین است: «زردیک شدن



چکیده‌ای از آن ارائه شده و سپس چهره‌های شناخته‌شده چه، کسانی مانند جان بلاهی فاستر، الکس کالینوکس، دیوید هاری، ریچارد ولف، مایکل پیتس و پرابات پاتایک در مقالاتی به نقد و بررسی کتاب بیکتی پرداخته‌اند. باوجوداین اغلب منتقدان بیکتی به این نکته توجه کرده‌اند که نقطه قوت پژوهش او توجه زیاد به اسناد و داده‌های آماری بوده و این‌می‌تواند تصویری دقیق و جزئی از وضعیت نابرابری به دست دهد. تلاش‌های بیکتی در آثار دیگرش نیز معطوف به برجسته‌کردن مفهوم نابرابری در سیاست بوده است. او در اثر دیگریش با عنوان «تاریخ مختصر برابری»، به شکلی کوتاه‌تر و موجزتر به ارائه چیزی پرداخته که پیش‌تر در آثار مفصلش انجام داده بود. بیکتی در آثار برجشمش مانند «سرمایه در قرن بیست‌ویکم»، «سرمایه و ایدئولوژی» و «درآمدهای بالا در قرن بیستم» مباحث مهمی طرح کرده و با دقتی زیاد به بررسی آنها پرداخته است؛ اما می‌توان گفت کتاب «تاریخ مختصر برابری» به نوعی جمع‌بندی سه اثر دیگر او در حجمی کمتر است. البته «تاریخ مختصر برابری» صرفاً جمع‌بندی مباحثی که پیش‌تر مطرح شده، نیست و خود بیکتی نیز با اشاره به این موضوع نوشته: «این کتاب به عرصه نظام‌مند درس‌های اصلی این آثار محدود نمی‌شود. مرور خلاصه بحث‌هایی که این پرسش‌ها در سال‌های اخیر برانگیخته است، چشم‌اندازی جدید به تاریخ نابرابری می‌شاید، مبتنی بر باوری استوار که در طول پژوهش من شکل گرفته است: حرکت به سوی برابری نبردی است که از مدت‌ها قبل آغاز شده است و تنها لازم است در قرن بیست‌ویکم تداوم یابد؛ به شرط آنکه همه ما در آن مشارکت کنیم و از اختلاف‌های مبتنی بر هویت نژادی یا فرهنگی و براساس آموزه‌هایی که اغلب ما را از حرکت به جلو بازمی‌دارند، اجتناب کنیم.» بیکتی می‌گوید بررسی‌ش‌های اقتصادی به حدی اهمیت دارد که نمی‌توان آنها را به سه طبقه کوچکی از متخصص‌ها و مدیران واگذار کرد و ازاین‌رو باید تلاشی درگیرد تا مردم عادی نیز این دانش را دوساره از آن خود کنند. بیکتی در آثارش در پی سوسیالیسم دموکراتیک احیاشده‌ای است که البته می‌خواهد فراتر از دولت رفاه قرار بگیرد. او در کتاب «تاریخ

تاریخ مختصر برابری

توماس بیکتی

ترجمه حسین راغفر
کبری سنگری‌مهذب
نشر نو



مختصر برابری»، تاریخچه‌ای مقایسه‌ای از نابرابری‌های بین طبقات اجتماعی در جامعه به دست می‌دهد و به عبارتی شمایی از تاریخ برابری تصویر می‌کند؛ تاریخی که پرنکابو و پرفرازونشیب است و «انواع طغیان‌ها و انقلاب‌ها و مبارزات اجتماعی و بحران‌ها» نقشی محوری در آن دارند. در مقدمه کتاب درباره این روند و وضعیت کنونی جنبش‌های برابری‌خواه به این واقعیت اشاره شده که: «دنیای اوایل دهه ۲۰، هر چقدر ناعادلانه به نظر می‌رسد مهم نیست، در قیاس با سال ۱۹۵۰ یا ۱۹۰۰ برابری‌خواه‌تر است که خود از جهات مختلف برابری‌خواه‌تر از سال‌های ۱۸۵۰ یا ۱۸۲۰ بودند. تحولات دقیق بسته به دوره متفاوت است؛ و نیز بسته به این است که آیا ما در حال بررسی نابرابری‌های بین طبقاتی اجتماعی هستیم که براساس وضعیت قانونی، مالکیت ابزار تولید، درآمد، تحصیلات، منشأ ملی یا قومی-نژادی تعریف شده‌اند یا نه -ابعادی که همه در اینجا محل توجه ما خواهند بود». بیکتی می‌گوید که بین سال‌های ۱۷۸۰ تا ۲۰۲۰، تحولاتی رخ داده که به سمت برابری بیشتر منزلت، داریی، درآمد، جنسیت و نژادها در میان اکثر مناطق و جوامع کره زمین میل می‌کنند. همچنین تأکید می‌کند که اگر چشم‌انداز جهانی چندبعدی در نگریستن به نابرابری‌ها داشته باشیم، درمی‌یابیم که پیشروی به سمت برابری در طول دوره ۱۹۸۰ تا ۲۰۲۰ نیز ادامه داشته است. بیکتی با نشان‌دادن روند برابری‌خواهی در این کتاب در پی نشان‌دادن نکته‌ای حائز اهمیت است: «این ادعا که تمایلی به برابری وجود دارد، لاف موفقیت زدن نیست؛ بلکه طلب ادامه مبارزه بر یک پایه مستحکم و تاریخی است. با بررسی اینکه چگونه جنبش به سمت برابری در عمل ایجاد شده است، می‌توانیم درس‌های ارزشمندی برای آینده بازمیوزم و مبارزات و تحرکاتی که این جنبش را ممکن کرده‌اند و نیز ساختارهایی نهادی و نظام‌هایی قانونی، اجتماعی، مالیاتی، آموزشی و انتخاباتی را فراهم کرده‌اند که این امکان را بهتر درک کنیم که برابری به واقعیتی ماندگار تبدیل شود. متأسفانه این فرایند آگاهی جمعی از نهادهای عادلانه اغلب با فراموشی تاریخی و ملی‌گرایی فکری و بخش‌بخش‌کردن دانش تضعیف می‌شود. برای تداوم پیشروی به سوی برابری، باید به درس‌های تاریخ بازگردیم و مرزهای ملی و انضباطی را اعتلا بخشیم». کتاب بیکتی در زمینه تاریخ و علوم اجتماعی تلاشی است برای گام‌برداشتن در همین مسیر. بیکتی در «تاریخ مختصر برابری» برنامه‌ای بلندپروازانه برای قرارگرفتن نابرابری در مرکز مباحثات سیاسی ارائه داده است. سوسیالیسم دموکراتیک پیشنهادی او، با طلب‌کردن اشتغال تضمین‌شده، اثریه برای همه، اشتراک قدرت در شرکت‌ها و قوانین جدید برای جهانی‌سازی در پی مدلی ماندگارتر و مؤثرتر از دولت رفاه است.

توفان»، «بحران جهانی»، «منطقه یورو» و «پس‌لرزه‌ها». آدام توز در اثرش تنها به روایتی از بحران اکتفا نکرده؛ بلکه بر پیچیدگی‌های سیاسی سقوط، کمک‌های مالی پس از آن و تبعاتی که در سیاست پدید آمدند، هم تمرکز کرده است. تحلیل او در بخش‌های مختلف این کتاب یکپربندی درخورتوجهی دارد که بحران در آمریکا را با سیاست در اروپا و سیاست‌های مالی در چین در کنار هم بررسی کرده و نشان داده که چگونه در سرمایه‌داری متأخر اقتصاد این کشورها درهم‌تنیده و به هم مرتبط است.

آدام توز در این کتاب تصویری از مکانیسم‌ها و روندهای ایجاد بحران و واکنش‌ها نسبت به آن ارائه داده است. یکی از نقاط درخورتوجه کتاب او این است که ماهیت درهم‌تنیده نظام‌های مالی اروپا و آمریکا را به‌روشنی نشان داده است.

نویسنده کتاب، آدام توز، استاد تاریخ اروپا در دانشگاه کلمبیا (نیویورک) و

از جهان مکتوب

شرق: عمر قصه‌ها و داستان‌ها به نوعی اندازه عمر خود مست و داستان‌ها بخشی مهم از فرهنگ جوامع مختلف در سراسر جهان بوده‌اند. مارتین پوکنر در کتابی با عنوان «جهان مکتوب» سفری را در دل زمان ترسیم کرده و در آن با سرک‌کشیدن به نقاط مختلف جهان نشان داده داستان‌ها و به طور کلی ادبیات چه تأثیری در خلق جهانی انسانی داشته‌اند. پوکنر در کتابش تلاش کرده به این پرسش پاسخ دهد که اگر به‌طورکلی هرگز چیزی به اسم ادبیات به وجود نیامده بود و قصه‌ها هیچ‌گاه از شکل شفاهی به روی کاغذ نمی‌آمدند، جهان انسانی چگونه بود؟ «چگونه ادبیات به تاریخ شکل داد» عنوان فرعی این کتاب است که چاپ تازه‌ای از آن اخیراً با ترجمه علی منصورى در نشر بیدگل منتشر شده است.

پوکنر در این کتاب با بررسی شانزده متن بنیادینی که او آنها را از بیش از چهار هزار سال ادبیات جهان انتخاب کرده، نشان داده که چگونه نوشتن و به تبع آن ادبیات الهام‌بخش ظهور و سقوط ملت‌ها و امپراتوری‌ها بوده است و چگونه بر مسیر تاریخ تأثیر گذاشته است. پوکنر می‌گوید زمانی که سرگذشتی کلی از ادبیات در ذهنش شکل گرفته، متوجه شده که می‌تواند آن را به چهار مرحله کلی تقسیم کند:

مرحله اول آن در سلطه کوچکی از کتابان بود که به‌تنهایی اختیار نظام‌های نوشتاری دشوار اولیه را در اختیار داشتند و در نتیجه متن‌های گردآوری‌شده از قصه‌گویمان، همچون حماسه گیلگمش، کتاب مقدس عبری و ایلیاد و اودیسه هومر را کنترل می‌کردند. پس از افزایش نفوذ این متن‌های بنیادین، در مرحله دوم نوبت آن شد که آموزگاران تأثیرگذارى همچون سقراط و… آنها را زیر سؤال ببرند. این آموزگاران قدرت کاهنان و کتابان را نفی کردند و بعدها شاگردان آنها شیوه‌های نگارشی جدیدی را پرورش دادند. پوکنر این متن‌های درخشان را به‌عنوان ادبیات آموزگاران در نظر گرفته است. در مرحله سوم ادبیات، ما با مؤلفانی روبه‌رویم که به ابداعات تازه مجهز بودند که دسترسی به نوشتن را آسان‌تر می‌کردند. برخی از این مؤلفان در ابتدا دست به تقلید از متون کهن‌تر زدند، اما چیزی نگذشت که نویسندگان جسورتری گونه‌های تازه‌تری از ادبیات و مهم‌تر از همه رمان را به وجود آوردند. در پایان و در مرحله چهارم نیز استفاده گسترده از کاغذ و چاپ به عصر تولید و سوادآموزی انبوه با روزنامه‌ها و رساله‌ها و متن‌های جدیدی رهنمون شدند. پوکنر می‌گوید این چهار مرحله در کنار داستان‌ها و ابداعاتی که این مراحل را امکان‌پذیر ساختند جهانی را به وجود آوردند که ادبیات شکل داده بود. به اعتقاد او این جهانی است که در آن انتظار داریم مذاهب بر شالوده کتاب‌هایی بنا شوند و ملت‌ها بر شالوده متونی جهانی که ما متناوباً در آن با صدایی از گذشته درگفت‌وشنودیم و تصور می‌کنیم که می‌توانیم در آن خوانندگان آینده را نیز خطاب قرار دهیم.

پوکنر می‌گوید تصور جهانی‌ خالی از ادبیات برای ما تقریباً غیرممکن است: «گاهی اوقات سعی می‌کنم جهان را در غیاب ادبیات تصور کنم –جهانی که در هوایماهایش هیچ کتابی پیدا نمی‌شود و کتاب‌فروشی‌ها و کتابخانه‌ها مملو از قفسه‌های خالی‌اند (در این جهان، کتابخانه خودم هم دیگر در حال سرریز نیست). دیگر صنعت چاپ و سایت آمازونی در کار نیست و وقتی بی‌خوابی به سرم می‌زند، کنار تختخواب چیزی پیدا نمی‌شود. همه اینها ناگوارند، اما چیزی نیستند در برابر این تصور که اگر ادبیات هرگز به وجود نیامده بود و قصه‌ها فقط به شکل شفاهی تعریف می‌شدند و هیچ‌گاه به روی کاغذ نیامده بودند، چه بر سر ما می‌آمد.» در غیاب ادبیات مکتوب، درک ما از تاریخ و افول امپراتوری‌ها و ملت‌ها همگی شکلی متفاوت پیدا می‌کرد. اکثر ایده‌های فلسفی و سیاسی هرگز یا به عرصه وجود نمی‌گذاشتند زیرا ادبیاتی که به آنها پیروبال می‌دهد اصولاً وجود نداشت و نیز خبری از باورهای مذهبی هم نبود، چون متن مقدس‌سای حاوی آن باورها در دست نبود؛ «ادبیات تنها برای کتاب‌دوستان نیست و از چهار هزار سال

مدیر بخش مطالعات اروپایی این دانشگاه برای تحلیل نقش شخصیت‌ها، تصمیمات و سیاست‌های اتخاذشده در تحولات یک دهه پس از بحران، از مجموعه‌ای وسیع و معتبر از داده‌های مالی- پولی و اقتصادی و نیز منابع تحلیلی و خبری استفاده کرده است.



سقوط اقتصادی ۲۰۰۸
آدام توز
ترجمه پیروز اشرف
نشر اختران

پیش که پدید آمده، زندگی بیشتر انسان‌های روی زمین را تحت تأثیر قرار داده است- چنان‌که سه فزانوردی که سوار سفینه آپولو ۸ بودند این‌ موضوع در درک می‌کردند». اشاره پوکنر به موضوع فضانوردان، اشاره به تجربه انسان‌هایی است که غوطه‌وربودن در فضا را تجربه می‌کردند اما هیچ وسیله‌ای برای توصیف تجربه‌شان بهتر از شعر یا بیان مکتوب وجود نداشته است. در نتیجه آنها یامی مکتوب را خطاب به مردم زمین خواندند و «روی زمین ۵۰۰ میلیون مخاطب مسحور آنها شده بودند. این پرمخاطب‌ترین مخابره زنده در تمامی تاریخ بشر بود». پوکنر می‌گوید که سه فزانورد اگرچه کمک چندانی به علم نکردند اما نمی‌توان منکر دستاوردهشان برای ادبیات شد. او می‌گوید که اگر جای این سه انسان موجود دیگری به فضا رفته بود،

دیگر این امکان که احساسات خود را درباره فضا در قالب کلمات بیان کند وجود نداشت. «همچنین نمی‌توانست به فکر نقلقول جملاتی از کتاب مقدس بیفتد، که به شکلی غیرمنتظره رهاشان در مدار زمین و تراب‌شدن به دل آسمان را توصیف می‌کردند. تماشای طلوع زمین از دوردست موقعیتی عالی برای خواندن تأثیرگذارترین افسانه افرینشی بود که انسان‌ها ساخته بودند.»

یکی از بخش‌های کتاب به «هزار و یک شب» مربوط است و در قسمتی از آن می‌خوانیم: «به مرور زمان قصه‌های چارچوب‌دار به نیرویی مغناطیسی بدل شدند که برخی داستان‌های خاص را به خود جذب می‌کردند و برخی دیگر از داستان‌ها را از خود می‌راندند. هزار و یک شب با شهرزاد، به‌عنوان قصه‌گوی اصلی خود، داستان‌هایی را جلب کرد که دل را عشق و پادشاهی سخن می‌گفتند. داستان‌هایی که شاید امکان متحول‌کردن پادشاه را داشتند. داستان‌هایی که برای این امر نامناسب بودند، بیشتر احتمال داشت که مورد بی‌اعتنایی قرار بگیرند. چارچوب‌ها همیشه بر تمام داستان‌هایی‌که دربر می‌گیرند کنترل نراندند، اما به مرور زمان مانند یک سازوکار غربالگری عمل می‌کنند و شکل و هویتی را به کل یک مجموعه می‌بخشند. هزار و یک شب در زمان خود تنها مجموعه‌داستانی نبود که از یک داستان اصلی به عنوان چارچوب خود بهره می‌برد. یکی از مشهورترین داستان‌های چارچوب‌دار مربوط به قصه‌های جاتاکا بود که هزار و یک شب داستان‌های متعددی را از آن وام گرفته و مشتمل بر حکایاتی از جانوران بود، اما چارچوب اصلی بیچشی کاملاً متفاوت را به آنها می‌افزاید: این‌ حکایت‌ها را سودا تعریف می‌کند. سودا از آنها برای تعلیم شاگردانش استفاده می‌کرد، تا به این‌ها درس‌هایی بیاموزد و با قراردادن خودش در این حکایت‌ها کمک کند نکات مهم نظریاتش را به خاطر بسیاری.

به عنوان مثال، بودا پس از تعریف قصه اردکی که پراهی تلاپی‌اش کنده شده، فاش کرد که این اردک سخاوتمند یکی از تناسخ‌های پیشین او بوده و با حرص و طمع مورد سوءاستفاده قرار گرفته است. کتابان گردآورنده این مجموعه از حکایت‌های حیوانات به عنوان ابزاری برای نشر کلام بود بهره برده‌اند. قصه‌های جاتاکا (در کنار سوترهای بودایی) یکی از گزارش‌های مکتوب بوده است که نشان می‌دهد چگونه یک چارچوب خاص می‌تواند به چیزی که در ظاهر مجموعه‌ای از حکایت‌های جانوران است جهت و هدف بدهد.»



جهان مکتوب

مارتین پوکنر

ترجمه علی منصورى

نشر بیدگل

مرگ سنت و نابودی حافظه و گذشته را تقبیح می‌کند و به انتقاد از فساد ذاتی حکومتی نظامی می‌پردازد. موزامبیک کشوری است که سال‌ها با قوانین استعماری، جنگ‌های داخلی و قحطی روبه‌رو بوده است. در جنگ‌های داخلی این کشور که در سال‌های ۱۹۷۷ تا ۱۹۹۲ جریان داشت، حدود یک میلیون نفر از مردم این کشور کشته شدند. به‌جز مرگ، جنگ داخلی بیماری و قحطی را هم برای موزامبیک به همراه داشت و در نتیجه کشور در آستانه انحطاط کامل قرار گرفت. با این حال پیمان مصالحه میان طرف‌های درگیر امید بازگشت آرامش را دوباره زنده کرد.



زیر درختچه یاسمن

میا کوتو

ترجمه مهدی غبرایی

نشر افق